

Nenaglasnice u hrvatskom jeziku

Kovač, Luna

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:091110>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Prijediplomski studij hrvatskog jezika i književnosti i engleskog jezika i
književnosti

Luna Kovač

Nenaglasnice u hrvatskom jeziku

Završni rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Maja Glušac

Osijek, 2023.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Odsjek za hrvatski jezik i književnost
Prijediplomski studij hrvatskog jezika i književnosti i engleskog jezika i
književnosti

Luna Kovač

Nenaglasnice u hrvatskom jeziku

Završni rad

Znanstveno područje humanističkih znanosti, polje filologija, grana kroatistika

Mentor: izv. prof. dr. sc. Maja Glušac

Osijek, 2023.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni. Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku 12. rujna 2023.

Luna Ković, 0122237330

ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

Rad se najvećim dijelom bavi opisom i istraživanjem (ne)prenošenja naglaska na prednaglasnicu. U teorijskom su dijelu opisane prozodijske (naglasne) jedinice, naglašene i nenaglašene riječi, prikazane su i opisane prednaglasnice i zanaglasnice. Prikazana je i naglasna norma hrvatskog jezika koja se odnosi na pravila koja određuju gdje se naglasak u pojedinim riječima treba nalaziti. Uz naglasne norme postoje i odmaci od nje pa se tako spominje i opisuje njih šest. U hrvatskom jeziku prenošenje naglaska na prednaglasnicu događa se u slučajevima kada je prednaglasnica ispred riječi sa silaznim naglaskom te se naglasak najčešće prenosi s imenica, zamjenica i glagola. Navedeni gramatički oblici predmet su istraživanja koje je provedeno u obliku ankete te se temelji na ispitivanju prenose li se ili ne prenosi naglasak na prednaglasnicu kod određenih naglasnih cjelina. Cilj ankete nije bio odabrati primjer za koji sudionici misle da je ispravan, već onaj primjer koji u svakodnevnom govoru koriste. Obrađeni primjeri istraživanja odabrani su zbog različitih mogućnosti njihova naglašavanja, što ovisi o području iz kojega ispitanik potječe. Polazna je pretpostavka dokazana, a glasi da se veći postotak ispitanika neće pridržavati naglasne norme pri naglašavanju pojedinih naglasnih cjelina, već da će prenošenje naglaska ponekad biti prisutno, a ponekad ne, ovisno o kojem je gramatičkom obliku riječ.

Ključne riječi: prozodemi, prednaglasnica, prenošenje, nenaglasnice, naglasna norma

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Prozodijske (naglasne) jedinice	2
2.1. Naglašene i nenaglašene riječi	2
2.1.1. Prednaglasnice	3
2.1.2. Zanaglasnice	3
3. Odmaci od naglasne norme	5
4. (Ne)prenošenje naglaska na prednaglasnicu	7
4.1. Oslabljeno prenošenje naglaska	8
4.2. Neoslabljeno prenošenje naglaska	8
5. (Ne)prenošenje naglaska u gramatičkim oblicima	11
5.1. (Ne)prenošenje naglaska sa zamjenica	11
5.2. (Ne)prenošenje naglaska s glagola	12
5.3. Veznici kao prednaglasnice	12
6. Istraživanje	14
6.1. Opis metodologije i ciljevi	14
6.2. Rezultati istraživanja	15
6.2.1. (Ne)prenošenje naglaska s imenica	15
6.2.2. (Ne)prenošenje naglaska sa zamjenica	16
6.2.3. (Ne)prenošenje naglaska s glagola	17
6.2.4. (Ne)prenošenje naglaska s višesložnih riječi	17
7. Zaključak	19
8. Literatura	20

1. Uvod

Tema su ovog završnog rada nenaglasnice u hrvatskome jeziku i njihova upotreba. U radu se uz opis nenaglasnica i njihove pojavnosti donosi i istraživački dio kojemu je cilj istražiti kako ispitanici naglašavaju pojedine naglasne cjeline. Prva poglavlja prikazuju razliku između prednaglasnica i zanaglasnica. Glavna literatura korištena za navedeno poglavlje rada jest *Hrvatska gramatika* Eugenije Barić i suradnika koja utvrđuje pravila koja određuju poštovanje naglasne norme. Sljedeće poglavlje navodi prozodijske (naglasne) jedinice uz odmake od naglasne norme. Rad prema kojemu se navode odmaci od naglasne norme jest rad autorice Blaženke Martinović *Odmaci od preskriptivne naglasne norme*. Ostala poglavlja rada bave se prenošenjem ili neprenošenjem naglasaka na prednaglasnicu. Dakle, tu je riječ o razjašnjavanju oslabljenog i neoslabljenog prenošenja i (ne)prenošenja naglasaka kod pojedinih gramatičkih oblika (u radu je objašnjeno prenošenje kod zamjenica, glagola i veznika). Uz navedenu literaturu u radu se spominje i znanstveni rad Helene Delaš pod nazivom *Naglasak na proklitici*. Nadalje, uz *Hrvatsku gramatiku* rad se velikim dijelom oslanja i na knjigu *Naglasak u hrvatskome književnom jeziku* Stjepana Vukušića i suradnika čije se spoznaje navode u većem broju poglavlja ovog rada. Istraživanje je provedeno u obliku ankete, a sami ciljevi i metodologija donose se u poglavlju *Istraživanje*. Osnovni je cilj istraživanja proučiti kako pojedinci naglašavaju zadane naglasne cjeline: prenose li naglasak na prednaglasnicu ili ne. Na samome kraju navedenog poglavlja donose se rezultati istraživanja koji su uspoređeni s tri istraživanja koji se bave istom tematikom, a to su istraživanje M. Bašić *Pomicanje naglasaka na prednaglasnicu u imenskih riječi u mjesnome govoru Crikvenice*, G. Varošaneć-Škarić *Prenošenje silaznih naglasaka na proklitiku u općem prihvaćenom hrvatskom izgovoru* i L. Rajle *Dvosložni i trosložni prijedlozi kao toničke riječi u osječkom govoru*. Na kraju se rada donosi zaključak.

2. Prozodijske (naglasne) jedinice

Prozodijske su (naglasne) jedinice ili prozodemi naglasak i zanaglasna (nenaglašena) dužina. Naglasak je „auditivna istaknutost jednoga sloga u odnosu na druge u nizu slogova kojemu pripada. Ta se istaknutost uglavnom postiže silinom, tonom i duljinom, pa se naglasak katkada definira kao istovremeni ostvaraj tih triju svojstava“ (Mandić, 2007: 77). U hrvatskom jeziku postoje četiri vrste naglasaka, a to su kratkosilazni (˘) i kratkouzlazni (˙), dugosilazni (^) i dugouzlazni (˘˙).

Naglasak i zanaglasna dužina kao prozodemi se „međusobno razlikuju prozodijskim obilježjima: silinom (jačinom, intenzitetom), kretanjem tona (intonacijom) i trajanjem (kvantitetom)“ (Barić i dr., 2005: 67). Ton i trajanje imaju razlikovnu ulogu, a silina je razlikovna samo za opreku između naglašanih i nenaglašanih slogova.

Prozodija je grana lingvistike koja proučava ritam, intonaciju, naglasak i druga prozodijska sredstva. Odnosi se na organizaciju zvuka i naglasnih obrazaca u jeziku. Ritam je jedno od osnovnih sredstava prozodije i odnosi se na raspored naglašanih i nenaglašanih slogova u jeziku. Naglasak označava naglašeni slog u riječi, dok se nenaglašeni slogovi obično smatraju slabijima ili manje intenzivnima. Intonacija se odnosi na melodijske promjene u govoru, poput uspona ili padova tona. Ona može izražavati različite emocije, naglašavati bitne dijelove rečenice ili signalizirati pitanje ili izjavu. Prozodija također obuhvaća druga sredstva kao što su govorna brzina, stanke i naglasak. Tempo se odnosi na brzinu izgovora, dok pauze označavaju trenutke tišine između riječi ili rečenica. Naglasak se odnosi na naglašavanje određenih riječi ili dijelova rečenice radi postizanja većeg izraza ili komunikativnog učinka.

Barić i dr. (2005: 73) navode kako prozodijske jedinice u hrvatskome književnom jeziku imaju dvojaku ulogu: prozodijsku i razlikovnu, prijenosnu. Prozodijska (naglasna) uloga proizlazi iz same naravi prozodijskih jedinica, a razlikovna uloga vidljiva je kod primjera jednakosti izraza riječi (*grād* ~ *grād*, *žènē* (G jd.) ~ *žène* (N mn.)).

2.1. Naglašene i nenaglašene riječi

Riječi koje u hrvatskome jeziku imaju svoj vlastiti naglasak nazivaju se naglasnice ili naglašene riječi. One su samostalne riječi koje se još nazivaju i toničkim riječima. Nenaglašene riječi ili nenaglasnice nesamostalne su riječi, a drugi su nazivi za njih atoničke riječi i klitike. One nemaju vlastiti naglasak i izgovorno se vežu za samostalne riječi.

Nenaglasnice se dijele na prednaglasnice (proklitike, prislonjenice) i zanaglasnice (enklitike, naslonjenice).

2.1.1. Prednaglasnice

Prednaglasnice ili proklitike riječi su koje stoje ispred samostalno naglašene riječi te se vežu za riječ koja se nalazi ispred njih u rečeničnom sastavu. Prednaglasnice su svi jednosložni prijedlozi (*u, na, o, po, pri*), neki dvosložni (*prema, pokraj, među, nada*), trosložni (*umjesto*) „i svi prijedlozi složeni s prijedlogom *iz*, npr. *između, iznad, ispod*“ (Barić i dr., 2005: 71). Uz prijedloge prednaglasnice su i veznici (*ni, da, a, i*) i niječna čestica *ne*. Te su riječi nenaglašene kada se nalaze ispred riječi koje imaju uzlazni naglasak (*u vòdi, pri rádu*), a na njih se naglasak prenosi „kada se nađu ispred riječi sa silaznim naglascima (...) i naglasak se pomiče na prednaglasnicu, b. kada se nađu ispred pauze, npr. *i živòtinje î, štò je vážno, ljúdi*“ (Barić i dr., 2005: 72). Naglašene mogu biti i u upitnim rečenicama i pri isticanju.

Prijedlozi, kao jedna od vrsta riječi koje su prednaglasnice, u rečenici stoje ispred riječi na koju se odnose te je „njihov [je] položaj u rečenici strogo i mehanički određen, pa je zato uvijek i neobilježen jer se zna kakav će biti“ (Peti-Stantić, 2006: 230). Stilski obilježen poredak omogućuje da prijedlozi (poslijelozni) kao što su *radi, nasuprot, unatoč* i *usprkos* stoje i iza riječi na koju se odnose (*Kupila je haljinu cijeni usprkos. Ležala je njemu nasuprot.*). Dvosložni i višesložni prijedlozi imaju svoj samostalan naglasak, kao što ga imaju i poslijelozni koji, kako je već navedeno, stoje iza riječi na koju se odnose, odnosno iza naglasnice. Kada se višesložni prijedlozi *radi, nasuprot, unatoč* i *usprkos* u rečenici koriste kao poslijelozni, oni imaju svoj vlastiti naglasak.

2.1.2. Zanaglasnice

Zanaglasnice ili enklitike nalaze se iza prve naglašene riječi i uz sebe vežu naglašenu riječ ispred sebe. Zanaglasnice „teže početku rečenice i grupiranju“ i za njih je „karakteristično da stoje iza prve naglašene riječi“ (Peti-Stantić, 2006: 236). Zanaglasnice mogu biti zamjeničke, glagolske ili vezničko-upitno *li*. Zamjeničke su nenaglasnice nenaglašeni oblici osobnih zamjenica (genitiv – *me, te, ga, je*, dativ – *mi, ti, mu, joj, nam, vam* i u akuzativu – *me, te, ga, ju, nju, nas*) i nenaglašeni oblici povratne zamjenice *sebe* (genitiv – *se*, dativ – *si* i akuzativ – *se*). U glagolske zanaglasnice pribrajaju se nenaglašeni oblici prezenta glagola *biti* (*sam, si, je*,

smo, ste, su), nenaglašeni oblici aorista glagola *biti* (*bih, bi, bi, bismo, biste, bi*) i nenaglašeni oblici prezenta glagola *htjeti* (*ću, ćeš, će, ćemo, ćete, će*). Zanaslasnice su uvijek nenaglašene (*srèò sam ga*). „Ponekad se zanaslasnica može naći između prednaslasnice i naslasnice kao u primjeru *Pòkrio se/da ga nè vidīš.*“ (Barić i dr., 2005: 72)

Zanaslasnice mogu rastavljati atribute i apozicije od imenica (*Cijela je obitelj išla na more.*). Mogu se smjestiti na druga mjesta u rečenici ako se lako naslanjaju na riječ ispred njih, a najčešće dolaze iza glagola (*Cijela obitelj išla je na more*). Međutim, one se ne mogu postaviti na početak rečenice niti na početak rečeničnog dijela nakon stanke, kao što su zarez, zagrada, uklopljena rečenica i nabranje (*Cijela obitelj je išla na more*). Zanaslasnice *je, bih, bi, bismo* i *biste* mogu se postaviti na početak upitne rečenice i tada dobivaju svoj naslasak, odnosno prestaju biti zanaslasnice (*Je li to istina?*).

3. Odmaci od naglasne norme

Naglasna norma hrvatskog jezika odnosi se na pravila koja određuju gdje se nalazi naglasak u pojedinim riječima. To je ustaljeni sustav naglašavanja koji se koristi kao standardni model u govoru i pisanju. Današnji se odmaci od propisane naglasne norme u mnogočemu razlikuju od onih u prošlosti. O spomenutima se mnogo pisalo u prošlosti, a o odmacima današnjice piše Blaženka Martinović u svom radu *Odmaci od preskriptivne naglasne norme u hrvatskome standardnom jeziku*. Martinović (2006: 247) odmace svrstava u šest skupina na sljedeći način:

1. silazni naglasci na nepočetnim slogovima
2. smanjenje broja promjenjivih naglasnih tipova
3. izostanak zanaglasne dužine
4. prenošenje naglasaka ulijevo
5. kratki slogovi bez tonske opreke
6. (ne)prenošenje naglasaka na proklitiku.

Poznato je pravilo kako se silazni naglasci ne mogu nalaziti na nepočetnim slogovima. U prošlosti su postojala samo dva naglasaka (dugosilazni i kratkosilazni) koji su se premještali unaprijed i metatonirali u uzlazne i tako su „prijelazom silaznih u uzlazne prenošenjem za jedan slog naprijed preostali silazni naglasci samo tamo gdje prenošenje nije bilo moguće, a to je na početnim slogovima“ (Škarić i dr., 1987: 141). Danas se silazni naglasak na nepočetnom slogu može pronaći kod tuđica i usklika. Martinović (2006: 250–251) navodi kako se posuđenice u normativnim priručnicima prilagođuju prozodijski (*debitant, bîdê, rižòto*), dok se u *Hrvatskom enciklopedijskom rječniku* donose uz prilagođene i neprilagođene likove (*bidê, rižđto*). Silazni naglasci pojavljuju se i u „složenicama (*brodovlâsnik*), (...) stranim vlastitim imenima (*/Voltêr/*), (...), u kraticama (*/esadê/*)“ (Martinović, 2006: 251). Uz imeničke skupine u radu Blaženke Martinović (2006: 252) navodi se problem silaznog naglašavanja i u pridjevnim složenicama gdje norma navodi mogućnost korištenja dvaju naglasaka (*polùpismen* i *polùpismen*). Vlastita su imena isto tako nositelji silaznih naglasaka na nepočetnom slogu. Slučaj je takav jer su ime i prezime sastavni dio identiteta pojedinog nositelja te je takve značajke potrebno poštovati i prihvatiti. U priručnicima se imena iz tih razloga navode bez naglasaka. Kao što je spomenuto, silazno naglašavanje prisutno je pri izgovaranju kratica (*esadê*

– SAD, *hatevê* – HTV, *hadezê* – HDZ) i u „G mn. riječi s nepostojanim *a* i s uzlaznim naglascima u ostalim padežima, npr. *mùškārācā* – *muškārācā*“ (Barić i dr., 2005:71).

Još jedan odmak od norme jesu promjenjivi naglasni tipovi. Vukušić i dr. (2007: 26) za tipološke norme navode da su to „pravila koja vrijede samo za jedan ili drugi tip, za njihove podtipove, skupove naglasnih jedinica i same naglasne jedinice“. Uz navedenu definiciju navode dva osnovna tipa, promjenjivi i nepromjenjivi uz dodatne podtipove i skupove jedinica. S druge strane Martinović (2006: 254) govori kako u hrvatskome jeziku naglasnih tipova ili jedinica postoji 67, „a oni se dijele na istoslogovne (preinaka u L jd. *rok, led, dlan, plač, prag, stav...*) – s promjenom tona, trajanja ili tona i trajanja, i neistoslogovne – s promjenom mjesta, mjesta i tona, mjesta i trajanja te mjesta, tona i trajanja.“

Izostanak zanaglasne dužine najčešća je pojava u razgovornome jeziku. Dvostrukosti su primijećene kod prezenta glagola s uzlaznim naglaskom ispred nastavka što je vidljivo u primjeru *plètēm* – *plètem*. U *Hrvatskom enciklopedijskom rječniku* zanaglasna se dužina gubi iza dugouzlaznih naglasaka (*rástem, vúčem*), na nastavku glagola sa sufiksom *-irati* u prezentu (*organiziram*) i u imenica u G i I ženskog roda sa sufiksom *-ost* (*žälōst* – *žälosti*) zbog neostvarivanja istoga u govornoj praksi (Martinović, 2006: 255).

Iduća je pojava odmicanja od naglasne norme prenošenje naglaska „ulijevo“. Ta tendencija, kako navodi Martinović (2006: 255), javlja se i u praksi (*jèzikoslovlje, jèzikoslōvlje* – *jezikòslovlje, òporavak* – *opòravak*) te se zato odražava i na novije priručnike gdje se neki primjeri (npr. *knjižēvnōst*) donose u svim rječnicima što nije slučaj kod gramatika.

Gubitak tonske opreke kod kratkih slogova pojava je uglavnom u urbanim govorima, „no sve je ostalo na fonetskim mjerenjima (...) govora nereprezentativnih informanata bez ikakva utjecaja na normativne priručnike“ (Martinović, 2006: 255).

Šesti je odmak od naglasne norme neprenošenje naglaska na proklitiku. Spomenuti će se odmak поближе objasniti, opisati i istražiti u sljedećim poglavljima.

4. (Ne)prenošenje naglasaka na prednaglasnicu

Proklitike ili prednaglasnice na koje se prenosi ili ne prenosi silazni naglasak niječna su čestica *ne*, prijedlozi i veznici. U *Leksikonu hrvatskoga jezika i književnosti* piše da je „u suvremenoj hrvatskoj standardnojezičnoj praksi prelaženje naglasaka na prednaglasnicu rijetko, neobvezatno te stilski i/ili regionalno obilježeno“ (Samardžija i Selak, 2001: 439). Varošanec-Škarić (2003: 473) kao rezultate svog istraživanja navodi kako u hrvatskom prihvaćenom izgovoru prenošenje silaznih naglasaka na prednaglasnicu nije poželjno, posebice prenošenje na prijedloge kao što su *preko, između, pokraj, bez, na, za, od* i *do*, prenošenje s jednosložnih zamjenica (*à tī*), jednosložnih imenica (*ù grād*) i prezenta (*dà vidīm*). Kod glagola je prenošenje naglasaka prihvaćeno. Na naglasnoj cjelini koju čine glagol i niječna čestica *ne* Raguž (1997: 449) prenošenje naglasaka smatra obveznim i najredovitijim, primjerice kod naglasnih cjelina *nè znām, nè vidīm, spāvām – nè spāvām*. Prenosi se obveznim smatra i kada su u pitanju prijedlog i instrumental zamjenice *ja* (*sà mnōm, prěda mnōm*), te prijedlog i enklitički oblici zamjenica (*ná me, pó te, zâ nj*). Martinović (2006: 253) dodaje i kako bi „pravilo o obveznome prenošenju naglasaka trebalo svakako obuhvatiti i riječi dobivene prefiksalskom tvorbom (*pīšē – nàpīšē, bān - pòdbān*).“

Raguž (1997: 450) navodi sljedeće: „Česta su odstupanja u prijenosu silaznih naglasaka na prijedložne proklitike.“ Nadalje, piše kako su ta odstupanja česta kod višesložnih riječi s tri ili više slogova (*ù Vīnkōvcima* ili *u Vīnkōvcima, u vlākovima*). Odstupanja u prijenosu ili neprenošenje objašnjava se i potrebom za isticanjem (*Stavio ih je na stól, a ne na pòlicu*), kod upotrebe stranih riječi, riječi iz područja administrativnog jezika ili terminološkog područja (*U ráspravi je sve rečeno., Govori se danas o filmu.*) i u razgovornom jeziku kod upotrebe dvosložnih i višesložnih riječi (*žòhar, kùhar, zàlogaj, dđgađāj...*) (Raguž, 1997: 450–452). O neprenošenju naglasaka ili točnije rjeđem prenošenju pišu Vukušić i drugi (2007: 29) te objašnjavaju: „[kako se u] suvremenom naglašavanju očituje tendencija rjeđeg prenošenja naglasaka na prednaglasnicu, i ta je tendencija jača što je riječ duža. To se daje objasniti tendencijom napuštanja neistoslogovnih preinaka jer je i prenošenje naglasaka na prednaglasnicu neistoslogovna preinaka u naglasnoj cjelini kao i ona u granicama samo jedne riječi, npr. *ispòd jasena, k jàsenu*, DLI mn. *sinòvima*, A mn. *sīnove*. Zato je u skladu s tendencijom dokidanja neistoslogovnih preinaka i došlo do izjednačenja u paradigmi: NV mn. *sīnovi*, G mn. *sīnōvā*, DLI mn. *sīnovima*.“

Nepoželjna i neobična prenošenja naglasaka prisutna su kod pomicanja naglasaka s višesložnih imenica na prijedloge (*preko mora, između braće, na kamenu*), s prezentskih oblika (*da vidim*,

kad dođem), „s brojeva (*ù dvije rûke; nà prvôm kàtu*), s dvosložnih imenica m. i ž. roda koje u N jd. imaju nepostojano *a*, a u G jd. isti naglasak (*òd plijesni, izvan mīslī*), s nekih imenica m. i ž. roda s kratkosilaznim naglaskom i zanaglasnom dužinom (*pòd prstēnom*) te općenito prenošenje naglasaka s višesložnih riječi (tri ili više slogova, običnije: *u vlàkovima*)“ (Martinović, 2006: 254).

Prema Mati Milasu (2014: 135) „u većini zapadnih novoštokavskih govora silazni bi se naglasak prilično dosljedno morao prenositi na prednaglasnicu, barem s jednosložnih i dvosložnih riječi” te on dodaje kako se u kajkavskom i čakavskom govoru naglasak ne prenosi. Bašić (2008: 5), s druge strane, u svom radu spominje problematiku članka Mate Milasa iz 1965. godine navodeći otoke Hvar, Brač i Vis kao područja čakavskoga govora gdje se „pomicanje naglasaka na prednaglasnicu ostvaruje vrlo dosljedno.“ Milas objašnjava: „Prema stanju u većini zapadnih novoštokavskih govora silazni bi se naglasak prilično dosljedno morao prenositi na prednaglasnicu, barem s jednosložnih i dvosložnih riječi, a tako su propisivale, i uglavnom još propisuju, hrvatske gramatike.” (Milas, 2014: 135).

4.1. Oslabljeno prenošenje naglasaka

Silazni su naglasci (kratkosilazni i dugosilazni) oni naglasci koji se prenose na prednaglasnicu. Kada se na prednaglasnici realizira kratkouzlazni naglasak, tada „se takvo prenošenje zove oslabljenim jer kratkouzlazni naglasak dio svoje siline predaje idućem slogu“ (Vukušić i dr., 2007: 29). Primjeri su oslabljenog prenošenja naglasaka prenošenje s imenica, pridjeva, zamjenica, brojeva i glagola s niječnom česticom *ne*, npr. *ù kuću, nà drugôm kàtu, nì jã, nè čujēm, nè znām*.

4.2. Neoslabljeno prenošenje naglasaka

Kada se na prednaglasnici ostvaruje kratkosilazni naglasak „te se sva silina ostvaruje na prednaglasnici, takvo (se) prenošenje naziva neoslabljenim“ (Vukušić i dr., 2007: 29). Ono je leksički i morfološki uvjetovano. Leksički uvjetovano znači kako se naglasak prenosi s nekih zamjenica, imenica, brojeva i glagola, a morfološki znači kako se naglasak prenosi u posebnim kategorijama navedenih riječi. U *Hrvatskoj gramatici* autori navode sljedeća mjesta neoslabljenog pomicanja naglasaka:

1. s jednosložnih i dvosložnih imenica m. i ž. roda koje u N jd. imaju jedan slog s dugosilaznim naglaskom (*grād – ù grād, nóc – ù nóc, vlāst – pòd vlāst*)
2. s dvosložnih imenica m. i ž. roda koje u N jd. imaju nepostojano *a*, a u G jd. isti naglasak kao u N jd. (*mîsao, mîsli – ìzvan mîsli*)
3. s dvosložnih imenica s. roda s dugosilaznim naglaskom koje u N i G imaju po dva sloga, a osnova im završava na jedan suglasnik (*zlāto – òd zlāta, sijēno – zà sijeno, pòd sijenom*)
4. s dvosložnih imenica s. roda s kratkosilaznim naglaskom koje u N i G imaju po dva sloga, a u osnovnom slogu imaju slogotvorno /r/ ili samoglasnik /o/: *sřce, brdo, pròso, pòlje* i dr. (*nà srce, ùz brdo, nà polje*)
5. s imenica m. i ž. roda koje u N jd. imaju dva sloga, a u G jd. tri sloga i kojima je u N kratkosilazni naglasak, a drugi je slog dug (*přsten – pòd prstēnom, jēsēn – pòd jesēn, dò jesēni*)
6. sa šezdesetak imenica ž. roda koje u N jd. završavaju na /a/ i imaju uzlaznu intonaciju u predzadnjem slogu, a u D i A jd., N i A mn. naglasak se prebacuje na prvi slog i intonacija se mijenja u silaznu (*vòda – pò vodu, sramòta – nà sramotu*)
7. s 2. i 3. jd. aorista na negaciju (*pòtonū – nē potonū, zàdržā – nē zadržā*)
8. s glavnih brojeva: *dvā, dvije, trī, pēt* do *dēsēt, stō...* (*zà trī sāta, zà stō gòdīnā*)
9. sa zamjenice i s instrumentalnih oblika zamjenice *mnôm* i *tòbôm* (*sā mnôm, nād tobôm*)
10. sa zamjenice *mēne, tēbe, sēbe, njēga* na prijedlog koji završava suglasnikom kada se umjesto naglašenoga oblika zamjenice primijeni nenaglašeni: *me, te, se, nj* tada prijedlog dobiva na kraju dugi glas *a* (*prēdā me, pòdā te, ùzā se, pòdā nj*) (Barić i dr., 2005: 92–93)

Helena Delaš (2013: 23) navodi da se „naglasak pomiče neoslabljeno onda kada se novoštokavski silazni naglasci nalaze na mjestu praslavenskih iskonskih silaznih naglasaka“ te razlog postojanja oslabljenog i neoslabljenog prenošenja pripisuje povijesti. U svim se drugim slučajevima naglasak pomiče oslabljeno. Ista autorica (Delaš, 2013: 24) uspoređuje novoštokavsko naglašavanje s čakavskim govorom u kontekstu prenošenja naglasaka i tako zaključuje da „u standardnom jeziku brzi naglasak na prednaglasnici imaju riječi u kojima se isto prenošenje vrši u novoštokavskom i čakavskom govoru [primjerice kod naglasne cjeline *ù grād*], a spori je naglasak na prednaglasnici u standardnom jeziku isključivo iz novoštokavskih govora.“ Čakavski govori nisu stvorili kratkouzlazni naglasak pa će tako riječi *kùća* i *vòda*

zajedno s prednaglasnicama biti naglašene na sljedeći način: prvi primjer glasi *u kùću*, a drugi primjer *ù vodu*. Tako će u standardnom jeziku prvi primjer imati kratkouzlazni naglasak *ù kuću* (Delaš, 2013: 24).

5. (Ne)prenošenje naglasaka u gramatičkim oblicima

U hrvatskom jeziku prenošenje naglasaka na prednaglasnicu događa se u određenim gramatičkim oblicima. Najčešće se to događa kod glagola, zamjenica, prijedloga i određenih oblika imenica i pridjeva. Prenosi naglasaka događa se u slučajevima kada se na prednaglasnici nalazi kratka samoglasnička riječ. Pomicanja naglasaka s pojedinih vrsta riječi opisat će se i prikazati prema radu Helene Delaš *Naglasak na proklitici*.

5.1. (Ne)prenošenje naglasaka sa zamjenica

U prošlim se poglavljima spominjalo kako je prenošenje naglasaka kod enklitičkih zamjenica obavezno. Takvo je prenošenje i oslabljeno, „tj. naglasak se prenosi kao kratkouzlazni: *zà sebe, dó tebe, ù njega, pò nās, zà vās, nì jā, izà našega, ù čem* itd.“ (Vukušić i dr., 2007: 190), a jedino neoslabljeno prenošenje vidljivo je u zamjenici *sām* (*ī sām, nī sām* itd.). Jedini enklitički zamjenički oblici koji dolaze uz prijedloge kao što su *üzā te, pòdā nj, prèdā me, zá me, ú se, zā nj* bili bi puni akuzativni oblici *me, te, se, nj, nju*. „U spoju prijedloga i naglašenoga zamjeničkog oblika naglasak se pak ne mora nužno ostvariti na prijedlogu što se u komunikaciji nerijetko i događa, pogotovo kod govornika kojima je polazišni idiom novoštokavski: *na mène, od vās, pred njīm, za sèbe, iz njē* itd.“ (Delaš, 2003: 25). S druge strane, Delaš (2003: 25) navodi kako će izvorni govornici novoštokavskoga dosljedno prebaciti naglasak na prijedlog u sljedećim primjerima: *nà mene, òd vās, prèd njim, zà sebe, iz njē*, ali isto neće napraviti kada je riječ o prijedlozima koji se sastoje od više slogova (*ispòd njē, pokrāj njīh, među nama*), gdje se prebacivanje naglasaka neće dogoditi, npr. *īspod njē, pòkraj njīh, mēđu nāma*. Delaš zaključuje: „To znači da se kao prednaglasnice ponašaju samo jednosložni prijedlozi, a dvosložni i trosložni prijedlozi (bili oni pravi ili nepravi) iznimno, tj. samo u već razmatranim slučajevima: *kròzā te, üzā nj, prèdā me, pòdā nju* itd.“ (Delaš, 2003: 26) Lorna Rajle u svom radu *Dvosložni i trosložni prijedlozi kao toničke riječi u osječkom govoru* (2020) ispituje prenošenje naglasaka kod govornih riječi koje čine jednosložni prijedlozi i zamjenica te dvosložni ili trosložni prijedlog i zamjenica. U prvom slučaju, kada se govorna riječ sastoji od jednosložnog prijedloga i zamjenice, autorica zaključuje da se naglasak prenosi u 48,41 % slučajeva, dok se u drugom slučaju naglasak prenosi tek 0,23 %. Tim rezultatima Rajle (2020: 88) potvrđuje prethodno citirane riječi Helene Delaš i svoju hipotezu da se „u osječkom govoru ostvaruje prenošenje naglasaka na prednaglasnicu kada govorna riječ čini jednosložni prijedlog sa zamjenicom, a ne ostvaruje se kada govorna riječ čini dvosložni i trosložni prijedlog sa zamjenicom.“

5.2. (Ne)prenošenje naglaska s glagola

Kako je već spomenuto, kao što je prenošenje naglaska na proklitiku kod zamjenica obvezno, isti je slučaj i kod glagola. Na naglasnoj cjelini koju čine glagol i niječna čestica *ne* prenošenje naglaska smatra se i najredovitijim te se može gledati samo u takvoj svezi i s veznicima. Navedeno prenošenje na niječnu česticu ostvaruje se oslabljeno: „*nè tarēm, nè budēm, nè znām, nè dām, nè imenujēm, nè bih, nè legosmo, nè pjevāste...* Samo je u naglasne jedinice *pòčēti – pòčnēm* prenošenje neoslabljeno: *nè počnēm, nè doprēm, nè umrēm, nè razdrēm, nè raspēm*“ (Vukušić i sur., 2007: 153).

Delaš (2003: 26) navodi kako se naglašavanje prednaglasnica koje se nalaze ispred glagola može promatrati kao naglašavanje glagola koji su složeni (*nè rādīm* odgovara glagolu *zàrādīm*). U složenih glagola sedmog razreda prve vrste naglašavanje niječne čestice *ne* ne podudara se s naglašavanjem drugih složenih glagola (Delaš, 2003: 27) te se to navodi kao jedini takav slučaj (*nè pijēm – pòpijēm, nè popijēm, nè šijēm – sàšijēm, nè sašijēm*). Negacijska čestica *ne* ispred složenih glagola redovito nema naglaska jer se naglasak, gdje je to potrebno, već ostvaruje kao kratkouzlazni na predmetku, npr. *ne pòhvālīm, ne prèpīšēm, ne pòskočīm*. Budući da se radi o trosložnim glagolskim oblicima, unutarne naglasno naprežanje prelama se u izgovoru, čak i kod izvornih novoštokavaca, pa se redovito ostvaruju oblici poput *ne pòpijēm, ne sàšijēm, ne pòkrijēm* (Delaš, 2003: 26–27): „Slična situacija je i s čelnim naglaskom koji dolazi kao snažna morfološka oznaka u 2. i 3. l. jd. aorista, gdje se traži da se naglasak pomiče na negaciju *ne* s oblika koji su najmanje trosložni i obično već prefigurirani: *sàčūvā – nè sačuvā, zadržā – nè zadržā...*“ (Delaš, 2003: 27). U takvim je primjerima prenošenje neoslabljeno.

5.3. Veznici kao prednaglasnice

Veznici su još jedna vrsta riječi koji uz prijedloge i niječnu česticu *ne* pripadaju prednaglasnicama ili proklitikama. Neki od veznika koji dobivaju takvu ulogu su *ni, da, a, i*. Delaš (2003: 28) uz definiciju veznika navodi i da se oni kao „nosioci naglaska prenesenoga s toničke riječi, (...) javljaju vrlo rijetko. To se katkada događa u svezi kraćih zamjenica i veznika *i, ni*, npr.: *To znamo ì jâ ì tī. To ne znamo nì jâ, nì òn.*, ali malo je govornika hrvatskoga standardnog jezika za koje bi iste rečenice izgovorene: *To znamo i jâ i tī. To ne znamo ni jâ, ni òn.*, bile logički i psihološki izražajnije. Naprotiv, ustvrdili bi da je upravo takvo naglašavanje neutralno i neekspresivno.“

Jedan od najvažnijih veznika, veznik *a*, na sebe nikada ne preuzima naglasak „niti se iza njega mogu pojaviti enklitike: *Vidio sam ih, a nisam im uspio reći.*“ (Raguž, 1997: 296). Nadalje, funkcija je veznika *i* da spaja ili kombinira elemente tako da se izrazi njihova zajednička prisutnost ili dodatak jedan drugome. Raguž (1997: 307) navodi da kada veznik *i* „obilježuje, pridodaje riječ, a pritom je i ističe u rečenici“ tada se naglasak prebacuje na veznik (*Ā tī ćeš íci s nama.*), a kada ističe rečenicu naglasak se ne prebacuje (*I tī ćeš íci s nama*).

6. Istraživanje

Provedeno je istraživanje u obliku ankete na temu *(Ne)prenošenje naglasaka na prednaglasnicu*. Na početku same ankete sudionike se uvelo u ciljeve ankete te im se objasnilo koji je njihov zadatak i kako da prema anketi pristupe. Pred sudionicima su bili postavljeni primjeri nekih naglasnih cjelina, a njihov je zadatak bio odabrati onaj primjer čiji bi naglasak upotrijebili u svakodnevnome govoru.

6.1. Opis metodologije i ciljevi

Kako bi što više sudionika pristupilo istraživanju, anketa je napravljena preko internetske aplikacije Google Forms i poslana preko društvene mreže kako bi se što prije došlo do većeg broja ljudi. Takva metoda prosljeđivanja ankete pokazala se vrlo korisnom zbog bržeg i lakšeg širenja informacija. Osnovni je cilj ovog istraživanja proučiti kako pojedinci naglašavaju zadane naglasne cjeline: prenose li naglasak na prednaglasnicu ili ne. Cilj ankete nije odabrati primjer za koji se misli da je ispravan, već onaj primjer koji se u govoru koristi. Istraživanje je najvećim dijelom usmjereno na govornike mlađe dobne skupine i na njihovo prenošenje ili neprenošenje naglasaka na prednaglasnicu. Kako bi se to ispitalo, postavljeni su nizovi zadataka s ponuđenim odgovorima gdje su sudionici trebali izabrati naglasnu cjelinu koju najviše upotrebljavaju. Anketu su tvorila četiri dijela podijeljena s obzirom na vrstu riječi uz koje se pojavljuju neke prednaglasnice. Prvi dio ili prva skupina riječi uz njihove prednaglasnice koja je ispitana bile su imenice, druga skupina riječi ispitala je (ne)prenošenje naglasaka sa zamjenica, treća skupina (ne)prenošenje naglasaka s glagola na niječnu česticu *ne* i posljednja skupina primjera ispituje (ne)prenošenje naglasaka kod višesložnih riječi. Istraživanju su pristupili sudionici raznih dobnih skupina (uglavnom mlađa dobna skupina) i zanimanja, što se također pitalo na početku ankete. Čak 94,9 % ispitanika pripada dobnoj skupini od 18 do 25 godina koji su kao svoj stupanj obrazovanja naveli završenu srednju školu (79,5 %) ili završen preddiplomski studij (10,3 %). Od ispitanika koji su kao stupanj obrazovanja naveli završenu srednju školu 95 % njih pripada studentima kroatistike prijediplomskog studija do treće godine studiranja. Dvije osobe navode visoku stručnu spremu, odnosno imaju završen diplomski studij i pripadaju dobnoj skupini od 26 do 39 godina. Anketi je pristupilo 39 ispitanika.

6.2. Rezultati istraživanja

6.2.1. (Ne)prenošenje naglaska s imenica

Prenošenje naglaska na prednaglasnicu s imenica u hrvatskome standardnom jeziku vrši se vrlo rijetko, uglavnom u spojevima koji su dobili stalni izričaj, npr. *nà glāvu, nà zīmu* (Delaš, 2013: 43). Prethodna tvrdnja dokazana je i istraživanjem u kojem najveći postotak kod svakog para primjera ima onaj gdje naglasak nije prebačen na prednaglasnicu. Vukušić i dr. (2007: 53) navode da su kod imenica muškog roda s nastavkom -Ø u nominativu jednine prisutni primjeri neoslabljenog prenošenja. Takvi primjeri u anketi imaju manje postotke od primjera zadržavanja naglaska na imenici, što znači da nisu česti u uporabi (*nà vlāk, nà poklon, nà krž*). Kod imenica s dugosilaznim naglaskom na prvom slogu prenošenje je naglaska na prednaglasnicu oslabljeno i odvija se vrlo rijetko, što dokazuje i istraživanje u kojemu ispitanici daju veliku prednost ostavivši naglasak na imenici kod sljedećih primjera: *u rūke, na mōru, u škōli, na krž, na sūncu*. Kod imenica koje na prvom slogu imaju kratkosilazni naglasak (Vukušić i dr., 2007: 49), npr. *kùća i sōba* prenošenje je oslabljeno čija se uporaba pokazala vrlo rijetkom u istraživanju: *ù kućū, pò sobi*. Oslabljeno prenošenje naglaska kod imenica ženskog roda e-vrste, koje imaju kratkosilazni naglasak na prvom slogu, Vukušić i dr. (2007: 84, 85) primjećuju u sljedećim primjerima: *pòd jabuku, ù jagodi, ùz dlaku*. Istraživanje je za takvu vrstu imenica pokazalo da se vrlo rijetko koristi prenošenje naglaska, npr. *bèz mājke*. Naglasak se kod jednosložne imenice muškoga roda s dugosilaznim naglaskom (*vlāk*) u A jd. ne pomiče na prednaglasnicu. Martina Bašić u svom istraživanju za istu vrstu imenica donosi suprotne rezultate te navodi primjere prenošenja naglaska na prednaglasnicu: „*nà brīg, vā dne i nà glās*“ (Bašić, 2008: 7).

Tablica 1: Primjeri naglasnih cjelina – prednaglasnica uz imenicu

Zadani primjer naglašavanja	Postotak (%)	Zadani primjer naglašavanja	Postotak (%)
na vlāk	92,3 %	nà vlāk	7,7 %
u kùću	53,8 %	ù kućū	46,2 %
na pòklon	87,2 %	nà poklon	12,8 %
u rūke	71,8 %	ù rūke	28,2 %
bez mājke	89,7 %	bèz mājke	10,3 %
na mōru	79,5 %	nà mōru	20,5 %
na sūncu	71,8 %	nà sūncu	28,2 %

u škōli	74,4 %	ù škōli	25,6 %
na kríž	87,2 %	nà kríž	12,8 %
po sòbi	71,8 %	pò sobi	28,2 %

6.2.2. (Ne)prenošenje naglasaka sa zamjenica

Kao što je već navedeno u prijašnjim poglavljima ovog rada, Helena Delaš u svom radu *Naglasak na proklitici* (2003: 25) piše da se u spoju prijedloga i naglašenoga zamjeničkog oblika naglasak ne mora ostvariti na prijedlogu, što se u komunikaciji nerijetko i događa, pogotovo kod govornika kojima je polazišni idiom nenovoštokavski i dodaje kako će izvorni govornici novoštokavskoga dosljedno prebaciti naglasak na prijedlog. Svi ispitanici koji su sudjelovali u istraživanju pripadaju govornicima nenovoštokavskog. U istraživanju se primijetilo kako se ne drže svi govornici onoga što Delaš navodi te postoji veći postotak ostvarivanja naglasaka na prijedlogu umjesto zadržavanja na zamjenici kod sljedećih primjera: *nà mene, kòd nās, zà sebe i bèz njīh*. Varošaneć-Škarić u svom istraživanju titulu poželjnijeg oblika naglašavanja pripisuje neprenošenju naglasaka s punih oblika zamjenica s akuzativom (*pred mène, po tèbe*), što je vidljivo i u rezultatima ovoga istraživanja kod primjera *pod našim*, ali se razlikuje kod primjera *za sebe*. Najveći postotak oblika naglasnih cjelina kod kojih su ispitanici zadržali naglasak na zamjenici su: *u tòmě, za kòji, ni jâ, ni òn i i jâ i tī*.

Tablica 2: Primjeri naglasnih cjelina – prednaglasnica uz zamjenicu

Zadani primjer naglašavanja	Postotak (%)	Zadani primjer naglašavanja	Postotak (%)
u tòmě	56,4 %	ù tomē	43,6 %
na mène	43,6 %	nà mene	56,4 %
iz njê	43,6 %	iz njē	56,4 %
za kòji	84,6 %	zà koji	15,4 %
kod nās	43,6 %	kòd nās	56,4 %
ni jâ, ni òn	56,4 %	nì jâ, nì òn	43,6 %
i jâ i tī	61,5 %	ì jâ ì tī	38,5 %
za sèbe	38,5 %	zà sebe	61,5 %
bez njīh	35,9 %	bèz njīh	64,1 %
pod našim	89,7 %	pòd našim	10,3 %

6.2.3. (Ne)prenošenje naglasaka s glagola

Prenošenje naglasaka na proklitiku kod glagola je obavezno, redovito te se prenošenje na niječnu česticu ostvaruje oslabljeno. Kao što je i očekivano, ne drže se svi ispitanici propisane norme naglašavanja niječne čestice uz glagol. U primjerima gdje ispitanici naglasak prenose, prenošenje se događa po pravilu oslabljenog pomicanja, „pri kojem prednaglasnica uvijek ima kratkouzlazni naglasak.“ (Delaš, 2013: 16) Takav je slučaj kod primjera *nè vidīm, nè mogu, nè znam, nè rādim, nè imenujēm* i *nè slāžēm se*. Rezultati istraživanja (ne)prenošenja naglasaka s glagola bliski su rezultatima istraživanja Gordane Varošaneć-Škarić. Najprihvatljiviji je primjer *nè znam*, a oblik *ne znām* se u velikom dijelu ne odabire „što je i normalno jer se takvi prozodijski oblici i ne ostvaruju u hrvatskom prihvaćenom izgovoru“, kako kaže Varošaneć-Škarić (2003: 483).

Tablica 3: Primjeri naglasnih cjelina – niječna čestica ne uz glagol

Zadani primjer naglašavanja	Postotak (%)	Zadani primjer naglašavanja	Postotak (%)
ne vīdim	30,8 %	nè vidīm	69,2 %
ne sàčūvā	76,9 %	nè sačuvā	23,1 %
ne mògu	38,5 %	nè mogu	61,5 %
ne znām	23,1 %	nè znam	76,9 %
ne rādim	46,2 %	nè rādim	53,8 %
ne zādržā	59 %	nè zadržā	41 %
ne slāžēm se	43,6 %	nè slāžēm se	56,4 %
ne žèli	87,2 %	nè želi	12,8 %
ne ìmenujem	46,2 %	nè imenujēm	53,8 %
ne prōsi	53,8 %	nè prosī	46,2 %

6.2.4. (Ne)prenošenje naglasaka s višesložnih riječi

Martinović (2006: 254) u svom radu navodi kako su nepoželjna i neobična prenošenja naglasaka prisutna kod pomicanja s višesložnih imenica na prijedloge ili općenito kod prenošenja naglasaka s višesložnih riječi. Istraživanje dokazuje tu tvrdnju, iako postoje ispitanici koji su odabrali naglasne cjeline gdje je naglasak prebačen na prijedlog, odnosno na prednaglasnicu.

Tablica 4: Primjeri naglasnih cjelina – prednaglasnica uz višesložnu riječ

Zadani primjer naglašavanja	Postotak (%)	Zadani primjer naglašavanja	Postotak (%)
u Vīnkōvcima	87,2 %	ù Vīnkōvcima	12,8 %
u vlākovima	87,2 %	ù vlakovima	12,8 %
iz Šībenika	87,2 %	ìz Šībenīka	12,8 %
ispod jāsena	79,5 %	ispòd jasena	20,5 %
prema sīnovima	92,3 %	prèma sinovima	7,7 %

7. Zaključak

Prenošenje je naglasaka na prednaglasnicu u nekim primjerima moguće i poželjno, dok je u drugim primjerima nepotrebno. Gramatike i literatura korištena za pisanje rada navode u kojim je primjerima prenošenje naglasaka obvezno, primjerice kod naglasnih cjelina kao što su *nè znām*, *ná me* i *sà mnōm*, te navode primjere u kojima prenošenje nije obvezno, primjerice kod višesložnih imenica na prijedlog kao što su *preko mora*, *između braće*. Govornici hrvatskoga jezika uglavnom se pridržavaju propisane norme. Kod prenošenja naglasaka veliku ulogu imaju narječja kojima navedeni govornici pripadaju te njihovo regionalno područje. Tako će zapadno-novoštokavski govornici dosljedno prenositi naglasak na prednaglasnicu, dok se u kajkavskom i čakavskom govoru naglasak ne prenosi. Provedeno je istraživanje pokazalo kako je prenošenje naglasaka kod ispitanika raznoliko. Polazna pretpostavka da se veći postotak ispitanika neće pridržavati naglasne norme pri naglašavanju pojedinih naglasnih cjelina, već da će prenošenje naglasaka kod određenih naglasnih cjelina biti prisutno, dok kod drugih ne, pokazala se točnom. Kada su u pitanju zamjenice, istraživanje je pokazalo veći postotak ostvarivanja naglasaka na prijedlogu umjesto zadržavanja naglasaka na zamjenici, što je prema literaturi nepotrebno i rijetko. Kod primjera glagola i niječne čestice *ne*, kao što je i očekivano, ne drže se svi ispitanici propisane norme naglašavanja niječne čestice uz glagol. U primjerima gdje naglasak prenose, ono je oslabljeno. Usprkos literaturi koja prenošenje naglasaka kod niječne čestice *ne* i glagola smatra obveznim i redovitim, istraživanjem je dokazano suprotno. Prenošenje naglasaka na prednaglasnicu s imenica u hrvatskom jeziku vrši se vrlo rijetko, što dokazuje i samo istraživanje u kojem ispitanici najčešće odabiru primjer u kojemu je naglašena imenica.

8. Literatura

1. Barić, Eugenija; Lončarić, Mijo; Malić, Dragica; Pavešić, Slavko; Peti, Mirko; Zečević, Vesna; Znika, Marija, 2005. *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb.
2. Bašić, Martina, 2008. *Pomicanje naglasaka na prednaglasnicu u imenskih riječi u mjesnome govoru Crikvenice*. Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 34/1: 1–14.
3. Delaš, Helena, 2003. *Naglasak na proklitici*, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 29: 21–31.
4. Delaš, Helena, 2013. *Hrvatska preskriptivna akcentologija*, Pergamena, Zagreb.
5. Mandić, David, 2007. *Naglasak*, Fluminensia: časopis za filološka istraživanja, 19/1: 77–94.
6. Martinović, Blaženka, 2006. *Odmaci od preskriptivne naglasne norme*, u: Riječki filološki dani – Zbornik radova 6, str. 247–259.
7. Milas, Mate, 2014. *Prenošenje silaznoga naglasaka na prednaglasnicu. Je li ispravno Radim u škôli. ili Radim u škôli.?* Jezik 61/4-5: 131–139.
8. Peti-Stantić, Anita, 2006. *O kakvu je redu riječ?* Filologija 46/47: 227–238.
9. Raguž, Dragutin, 1997. *Praktična hrvatska gramatika*. Medicinska naklada, Zagreb.
10. Rajle, Lorna. 2020. *Dvosložni i trosložni prijedlozi kao toničke riječi u osječkom govoru*. Jezikoslovlje 21/1: 81–92.
11. Samardžija, M., Selak, A., 2001. *Leksikon hrvatskoga jezika i književnosti*, Zagreb.
12. Škarić, I. i sur., 1987. *Silazni naglasci na nepočetnim slogovima riječi*. Govor, 4/2, 139–152.
13. Varošaneć-Škarić, Gordana, 2003. *Prenošenje silaznih naglasaka na proklitiku u općem prihvaćenom hrvatskom izgovoru*. Govor 20/1-2: 469–489.
14. Vukušić, Stjepan; Zoričić, Ivan; Grasselli-Vukušić, Marija, 2007. *Naglasak u hrvatskome književnom jeziku*, Globus, Zagreb.